

En pdf-artikel fra www.salmer.dk

Salmer fra Højskolevej

Af Arne Andreassen

Publiceret i januar 2022

salmer.dk

Salmer fra Højskolevej

Af Arne Andreassen, højskolelærer

Kære læser

Jeg har aldrig været så god til at skelne mellem salmer og sange og har aldrig syntes, at det var så vigtigt at dømme inde og ude. Jeg har ofte fået at vide, at ”det er da et meget smukt digt, men det er jo ikke en salme”. Og ”det er godt nok en meget religiøs sang du har skrevet”. I min verden hænger tingene måske sammen på en anden måde...

Lige før jeg fyldte 30, flyttede vi ind på Højskolevej og blev ét med det liv, der er i samtale med unge, der skal finde sit ståsted i tilværelsen. Og ud over økonomi, økologi og karrieredrømme, har det altid været naturligt for mig at pege på alt det der holder, når økonomien, økologien og karrieredrømmene er på plads. Eller ikke er på plads. Og det, der varer lidt længere end de livslange forsikringer. Øjeblikket og evigheden.

Og dér fandt jeg, at poesien spiller på en større bane end politik og karriere. Og at poesien kan slå hul til hjertet i en grad der kan være livsomvæltende.

Poetry nights

Vi havde de der aftener i kælderen under højskolen, med et par flasker rødvin og en masse sprit-tusser og en hel verden af nøgne vægge og lofter og gulve - med plads til århundredets poesi og Helligånd. Hvert digt skrevet på 7 minutter. Med rystet hånd og åbent hjerte. Og nogle gange godt. Måske bliver det malet over med tiden og glemt, men indtil da har det stået som stærke statements. Fra menneske til menneske. Om unge og smukke og sårbare liv.

Og måske derfor fylder poesien mere i min verden end teologien. Når jeg tænker salmer til kirkebrug... så er det præsten der prædiker og gør teologi til forkyndelse. Og salmerne skal som bløde bolde massere og skubbe os ind i glæden og gudbilledligheden. Og tale hjertesprog.

Den allerførste salme

Den første salme jeg skrev hed "Til glæden". Jeg havde snakket med en ældre kollega og havde spurgt ham hvorfor han gik i kirke... "For at gå glad hjem", sagde han. Jeg syntes det lød lidt tyndt. Jeg faldt i gryden som barn og har været i kirke en gang om ugen siden - og mente, at der jo også var lidt tungere ting i spil end bare "at gå glad hjem". Og alligevel satte det sig fast og arbejdede i mig. Og da jeg så skrev den første salme, var det med ærefrygt - og ærligt talt tænkte jeg, at det nok også blev den eneste. Så derfor skulle jeg have hele fortællingen med: fra skabelse til forløsning – hen over syndefald, Svinebugten og 5. maj.

1. Som et solstrejf og klædt i ynde
sang du med på den første dag.
Symfonier tog til at nynne
stjernehimlen blev verdens tag.
Glæde, hvor har du været henne
Tornerose, ved verdens ende
Glædespige fra Paradis?

2. To i haven og ét i pagten
glæde smitter i solskinsvejr.
Blomster trækker i forårsdragten
barnelatter - og du var her.
Så kom dagen ved slangebugten
du tog flugten da vi tog frugten
-kom tilbage, du gode fe!

3. Der kom dage med mørke nætter
der kom dage med sol ombord.
Glædesnætter og sorg fortætter
her på smerternes glædesjord.
Men med ét er du mer end længsel
tidens dør løftet af sit hængsel
-luften bølger af Paradis:

4. Noas fugl finder grønt den sommer
Salomon får sin Sulamit
englesang når Messias kommer
femte maj bliver landet frit.
Glæde, spred dine pinseflammer

bo hos mig i mit hjertekammer
ram mig dybt med din glædespil.

5. Tornerose, vær du min donor
ét i pagten med hjerteblod.
Ét i pagten med min forsoner
riv mig med i din glædesflod.
Hvisk mit øre at døve danser.
Vis mit øje at blinde sanser

Vers 4 er nok det der siger mest om min måde at skrive på. Uden mellemregninger og forklaringer at springe fra den store oversvømmelse til lidenskabelig kærlighed i Salomons vingårde – over julenat med englesang og tusind lærker der spreder det vidunderlige budskab. Og regne med at blive forstået det rigtige sted hen. Jeg tænker, at det er dét pinseflammerne kan: sætte løsslupne fragmenter sammen til en ny helhed. Jeg er ikke så meget for at forklare undervejs, og har stor tiltro til at læseren og menigheden ved hvor vi er. Og måske forstår. Eller måske forstår noget helt andet end det jeg tænkte. Når en tekst først er skrevet, er den ikke min længere. Tab af kontrol er godt.

Brev fra Holger

Så går der mange år og kys og barn og arbejde og mange salmer og mange højskoleelever igennem mit liv.

Og så en dag kommer der et brev med posten med frimærke og håndskrevet. "Kærlig hilsen Holger" står der til sidst. Og forinden en invitation til en salmeskrivergruppe, der skal tage livtag med tekster fra Det gamle Testamente. Og omsætte til nye gudstjenestesalmer. "5 nyskrevne salmer når vi mødes om 2 måneder...". Først bliver jeg opstemt og stolt og rød i hovedet. Lidt senere rædselsslagen og hvid i hovedet ved udsigten.

Belejligt nok havde jeg lige fået 3 måneders skriveorlov fra jobbet. Og vidste pludselig hvilken retning jeg skulle gå i. Tre måneder, hvor jeg stod op og tænkte som det første: hvilken salme skal jeg skrive i dag. Det blev en fantastisk rejse i GT's magiske og mytiske landskaber. Om den vrede Gud der straffer alt levende - og den elskende Gud, der fortryder alt og forbarmer sig. Om Davids skrig fra

mørket og Sulamits rosinkager og Salomon der ser vidunderlige syn ned ad Gileads bjerge.

Jeg er en elendig systematiker, og derfor blev min arbejdsgang at slå tilfældigt op i GT, finde noget der sagde mig noget, meditere på det - og så kaste mig ud i den kreative proces der tar teksten med et andet sted hen. Som at springe ud og dykke ned midt i en tekst, svømme under vandet - og dukke op på en helt anden strandbred. Jeg bryder mig ikke om at gendigte en bibeltekst. Det må være præstens opgave. Min opgave må være at åbne nye vinduer.

Må din dag få glæde

Den elendige systematiker og lægmand missede selvfølgelig også, at det kun var de tekster der var udvalgt som GT-tekster i kirkerne, vi skulle skrive over. Så flere af de tekster jeg gik ombord i, viste sig i denne sammenhæng at være skønne og spildte kræfter. Fx den, der efterfølgende har bidraget allermest til min husleje med royalties.

Jeg havde lavet en meget enkel melodi få dage før brevet fra Holger (og ja, Lissner). Sådan sekvens-agtig og nem at lære. Og da jeg satte mig og startede min GT-vandring - var det første stop på vejen. Nåh ja, her er en melodi der bare lige skal have en tekst. Og det blev den helt store tekst fra GT jeg dykkede ned i: den aronitiske velsignelse som vi får lyst i ansigtet hver søndag i slutningen af udsendelsen. Den som gør, at man går glad og befriet og opløftet ud i dagen: Må Herren velsigne og bevare dig...

Jeg skrev første vers på få minutter, gik ud og lavede en kop kaffe og tog en smøg mens vandet kogte - og var så klar til at skrive de sidste 3-4 vers. Fire til fem vers mente jeg var god stil for en salme.

Men i et glimt var jeg klar over, at jeg havde skrevet det jeg skulle skrive. End of story. Og på en måde blev det banebrydende for de næste 50-80 sange/salmer jeg kom til at skrive. Hvorfor skrive undværlige vers? Og hvorfor ikke tage en smule hensyn til alle os, der har rigeligt at gøre med at huske et enkelt vers udenad... Og sætte det på repeat.

Må din dag få glæde
lysende til stede
under himlens brede
bånd af kærlighed
Og må Herrens lys skinne
og må jordens milde vinde
varme hjertet inderst inde
i al evighed
(4. Mos. 6:24-26)

Det bedste

Jeg skrev "Himmelbuen" med inspiration fra Davids salme 57:11. Igen dette med at dykke ned ét sted og komme op et andet.

På himmelbuen stråler dit tegn
og nåden falder blidt, lissom regn
Tar imod på bare fødder
som når grundvand rammer rødder
Og i dine vingers skygge vil jeg bo

Din miskundhed er stor over mig
og himlens stjerner viser mig på vej
Jeg vil vække morgenrøden
takke dig at det er her at jeg skal bo

Efter en masse år er jeg stadig ret vild med linje 3 og 4: Tar imod på bare fødder som når grundvand rammer rødder

Det der med at vågne en sommermorgen og mærke at fødderne er lige så varme som grillkullene aftenen forinden. Og så gå ud på det stadig fugtige og kølige græs og plante fødderne og brede armene ud og få den der øjeblikkelige følelse af at være en del af det hele - af jorden og himlen. Og bare vide, at det er sådan det hele hænger sammen. Vi skal bare være her og åbne os mod det guddommelige. Resten kommer flydende eller flyvende til os. Som en flod eller et frø. Så nemt. Så svært.

Det hele startede med det glemte ord ”miskundhed”. Officielt taget ud af det danske sprog og fjernet fra Det nye Testamente allerede i 1907 og erstattet af ”godhed” og ”barmhjertighed”.

Hermed en appel til Dansk Sprognævn om tage ordet til nåde igen. Hav miskundhed... ”Må din dag få glæde” og ”Himmelbuen” udkom sammen med 11 andre salmer i 2010 på albummet ”Et øjeblik – en evighed”.

At skulle herfra

Jeg hader tanken om at jeg skal herfra en dag. Synes der er alt for meget jeg stadig skal nå. Bare lige en sommer mere. Og et efterår med striktrøje og høje himle. Og en vinter med frost og sne og fuglene der snupper de sidste røde bær fra buskene. Og lige et forår med de store farveeksplosioner. Og lige et barnebarn mere. Og et kys mere. Og alt det gode i rotation. Men ved nærmere eftertanke husker jeg, at der aldrig har levet nogen som ikke døde af det. Selvom uerstatteligheden og et evigt eftermæle næsten kan overbevise mig om, at de stadig er iblandt os: Mandela, Mother Teresa, Gandhi, Luther King. Jesus.

Og måske derfor handler også mange af mine salmer om lys og mørke. En erkendelse af, at vi er midt i mørket - men en dag vil vi være i lyset...

Lys i dit mørke

Når et lys er blevet slukket
og det mørkner indeni
vil du finde aftenstjernen
på din ensomme sti

Og når du går igennem natten
uden tro og uden håb
vil han tænde morgenstjernen
og følge dig på vej

Må der bli lys midt i dit mørke
må der bli sang midt i din sorg
Må Herren tænde alle stjerner
og lyse hele vejen hjem

Salmer inspireret af NT

Et par år efter det dybe dyk i GT's oceaner, fik jeg igen en skriveorlov. Og et middelmådigt menneske som jeg tænkte jo bare: Hvad kommer efter GT? Nå ja, NT - Det nye Testamente. Så den efterfølgende rejse blev i alle Jesusfortællingerne og -lignelserne. På en måde nemmere fordi det var kendt stof - og alligevel meget sværere, da teksterne er så meget mere konkrete end GT's poetiske dybder.

Hurra for en engel...

Sjovt nok kom der lige et benspænd forbi. I slipstrømmen af salmer til tekster fra GT (der endte i udgivelsen "Lysets utålmodighed") kom der et borgerligt ombud om at skrive en salme over teksten fra Malakias' Bog kap. 3. Der var sprunget en forfatter fra samlingen - og bogen manglede således et antal salmer for at komplementere kirkeårets gang. Så jeg havde en uge til at skrive det der blev til "Se min engel", der efterfølgende også har været god for huslejen :-)

Se min engel,
hvide engel
lander blidt på din bløde jord
Åbner en sprække
i himmelens dække
Kommer fra lyset
og sår et ord

Se min bue,
gyldne bue
danner bro til en himmeljord
Når Herren kommer
blir vinter til sommer

Pagten beseglet
af nye ord

Se min glæde,
grønne glæde
vander gavmildt din tørre jord
Håbene skinner
og lyset forbinder
himlen og jorden
i fremtidsord

(Malakias kap. 3:1-3 | Johannes 1)

(Se novemberklumme 2021 på salmer.dk)

Drømmespor

Efter vidunderlige genlæsninger af store dele af NT og udgivelsen "Englevinger" i 2012, var jeg igen heldig at få tildelt en skriveorlov. Og hvad kommer efter GT og NT? Titlen på næste album blev "Drømmespor". Her er lidt fra forordet:

"I perioder i livet trives vi godt ved de samme rutiner dag ind og dag ud. Tryghed og stabilitet. Og hvorfor ændre på noget, der fungerer godt?

Men en gang imellem fortjener livet, at vi kravler ud af den lune tørretumbler og kigger os omkring og får set nye landskaber og tar nye mål og pejlinger.

Det smukke liv fortjener, at vi holder drømmene i live. At vi aldrig graver os ned og låser os fast, men altid er klar til at lade os flytte. At følge en mavefornemmelse og lytte til en hjertebanken, når livet vil tage os et sted hen, som vi ikke lige havde set. Og give plads til, at det nogle gange er hjertet, der ser klarere end vores 4-kantede øjne... En fundamental processor for drømme og fremtid er tilgivelse. Tilgivelse åbner hele banen op og giver os mulighed for at starte alting forfra. Det, der er kørt fast. Det, der aldrig har været der. Det, som vi altid har drømt om."

Det folk der vandrer i natten

Igen var det en tekst fra GT der kickstartede processen. Esajas kapitel 9. En læsning en onsdag formiddag og en forunderlig oplevelse af at være med i historien. Og en melodi der kom flyvende under læsningen. Og at jeg egentlig bare remix'ede Esajas en smule for at kunne skrive "Det folk der vandrer i natten". Også efter at have genlæst den svenske forfatter Marianne Fredrikssons vidunderlige roman: Den som vandrer om natten.

Det folk der vandrer i natten
skal se et stort lys
For et stort lys skal skinne for dem
der bor i mørkets land
Du gør glæden stærk
Du gør mørket til lys
og din sol går aldrig ned

Det er ikke den store poesi. Der er ingen rim. En ordinær melodi i en ordinær G-dur. Det ekstraordinære er den store profeti. Om det der skal komme. Om ham der skal komme. Jeg har også tænkt denne historie om teksten:

Der går 800 mennesker på en motorvej op igennem Europa. De har forladt alt hvad de ejer og bærer det sidste og de små børn på ryggen. Solen og håbet er for længst gået ned i deres øjne. De nærmer sig Danmark – og pludselig sker det, at grænsebommene går op – og indenfor står Hendes majestæt Dronningen og giver hånd og siger: velkommen hjem! Derovre står der 100 hvide busser, der tar jer til jeres nye steder...

Måske en unødigt politisering af det stærke profetiske budskab. Måske en nødvendig aktualisering?

Lysets Længde

For 4 år siden blev jeg grebet af angst. En højspændt uge med terror i Europa, klimakatastrofe i Sydamerika, et ekstremt højreparti røg ind i den tyske Rigsdag med alt for mange mandater. Nordvietnams og Nordamerikas ufatteligt valgte?

overhoveder, der truede med røde knapper. Og en gul breaking-news linje på Ekstrabladet der forkyndte, at på lørdag går jorden under.

Lørdag var jeg på nyhedssiderne alt for tit for at læse om den asteroide, der lykkeligvis kun strejfedes forbi jorden. Til gengæld var amerikanske bombefly alt for tæt på Nordkoreas grænser.

Lige der skrev jeg KYRIE. Både tekst og melodi var sådan lidt med ført hånd. Få minutters erkendelse af at nu går verden ad Helvede til. I al sin korthed sådan her:

Vær lys i vores nat
når mørket breder sine arme ud
og slukker alt. Vi ber dig, se os Gud!
Og lys dit ansigt på os så vi skinner

Jeg sov rigtig mærkeligt, feberagtigt. Og da jeg vågnede næste morgen, kunne jeg langsomt genkende konturerer af noget jeg havde set før. Vores hus, vores have. Og den umiskendelige tøjbunke som kun kunne være min egen. Og så den vilde glæde over at være her endnu. På planeten Jorden.

Så brød jeg ud i sang igen. I tak. Og kaldte den senere GLORIA. Og så var jeg allerede i gang med det der 10 måneder senere blev udgivet som Lysets Længde. Messe i mørket. 10 sange om altings begyndelse, godheden & ondskaben, glæden & sorgen, øjeblikket & evigheden, bekendelsen & velsignelsen, himlen & jorden – og det sidste “Lys os hjem” som en fortrøstningsfuld replik om, at det hele ender godt.

Herre, lys os hjem

Et lys i natten samler tabte tråde
af liv og glæde, ensomhed og sorg
og du der kender os, vis os din nåde
Herre lys os hjem
Tag vores mørke, giv os lys tilbage
Tag vores tavshed, gør den til en sang
Tag vores hænder, hold dem alle dage
Herre lys os hjem

Maskinrummet

Jeg har allerede skrevet alt for meget. Men jeg er nødt til lige at vende tilbage til salmeskrivergruppen, som mødes en gang om året her på min matrikel. 10 tekstforfattere og 10 komponister der hvert år duellerer på ord og toner og skaber nye salmer. Hvert år sine temaer og teologiske diskussioner. De fleste af os arbejder ”on our own” og det gør altså noget godt ved ens tanker og digte og toner pludselig at blive sat på hold med andre mennesker. Der itonesætter og italesætter de fragmenter man arbejder med.

I 2017 var ét af temaerne: Skriv en salme om mangfoldighed. Og jeg trak komponisten Bo Gunge til min tekst om mangfoldighed. Tre år senere blev den trukket ud af sin glemsel og fik nr. 158 i den nye udgave af Højskolesangbogen.

Vidunderligt tænkt

1. Ikke et sandskorn, ikke ét
ligner et andet på en prik
ikke en sky på himlens blå
har vi set før

Ikke en dråbe vand til havs
ikke en stilhed der gør tavs
intet af dette smukke nu
har vi set før

Alt har sin plads
og alt sin form
i denne store stjernestorm
Vidunderligt skabt
vidunderligt tænkt
Vævet af lys fra din himmel

2. Ikke et menneske er her
uden guddomligt menskeværd
intet så fint af støv og ånd
har vi set før

Ikke et liv er tænkt for småt
elsket og helligt, ubetrådt
Alt er unikt og ingen her
har vi set før

Alt har sin plads...

3. Ikke en stjerne falder ned
uden et glimt af evighed
Ikke et lys som det vi ser
har vi set før

Ikke en højsang uden ord
som da du blæste liv på jord
aldrig et større øjeblik
har vi hørt før

Alt har sin plads
og alt sin form
i denne store stjernestorm
Vidunderligt skabt
vidunderligt tænkt
Vævet af lys fra din himmel

Tekst: Arne Andreassen, 2017 musik: Bo Gunge, 2017

Baggrunden var bl.a. et interview med en dansk astrofysiker der estimerede, at ”i den ene mælkevej som vi kan se med vores teleskoper (og der grund til at tro at der er uendeligt mange flere) er der... et ét-tal med 23 nuller efter”. Altså antal stjerner. I den ene mælkevej vi kan se. Og vi der kender ”Du som har tændt millioner af stjerner” ved, at der er der kun 6 nuller efter... Senere i interviewet estimerede han, at der er... et ét-tal med 21 nuller efter når det handler om antal sandkorn ved alle jordens strande... Og at hvis man forstørrede nogle af disse sandkorn 150-200 gange op i mikroskop – så viste det sig, at ingen af disse er ens. Alle er forskellige. Ligesom alle mennesker fra Kina er det. Ligesom alle mælkebøtter er det. Ligesom alle græsstrå er det... Det er svimlende. Det er ufatteligt. Det er Gud på den store bane. Det er vidunderligt tænkt!

De sene aftener

Jeg skriver helst om aftenen. Når dagen har lagt sig, når arbejdsdagen har sneget sig ud af kroppen og når de fleste er gået i seng og når lysene er slukkede på Højskolevej. Så åbner der sig nogle gange en sprække i Himmels dække – og ordene kan danse på skærmen. I vals eller 4/4. Eller allerhelst på bagsiden af en indkøbsseddel eller et A6 notespapir. Jeg tror på, at der er et tyndere slør mellem himmel og jord om natten. Når alle bekymringer er sparket til hjørne og når man har indset at resten må vente til i morgen. Og erkendt, at hvis Gud overhovedet skal have en chance for at komme til orde i støjen – så er det når vi har slukket for støjen omkring os. Når natten sænker sig.

Brylluppet

Jeg har altid været fascineret af det sted og det sprog og det land, hvor Jesus gik rundt. Og talte i lignelser. Og fik folket til at undre sig. Og glæde sig. Og ud over at gå på vandet og gøre døde levende igen – er fortællingen om at gøre vand til vin en kilde til stadig glæde. Fordi fortællingen griber fat i et så elementært dilemma: Vi har en fest – og pludselig løber festen tør for vin... Hvad dølen gør vi?

Maria vidste det. Hun gik ned bagerst i haven og fandt sin søn og sagde: du bliver nødt til at gøre noget, søn. Han sagde: ikke endnu, mor. Og gjorde det så alligevel. Og fyldte de der kar, som gæsterne havde vasket deres fødder i, da de kom rejsende til brylluppet. Og gjorde det til vin.

Og de der blafrende spørgsmålstegn som havde svævet omkring ham, Jesus, lige fra begyndelsen: Hvem er du egentlig? Blev pludselig til stroboskop-lignende udråbstegn: YES! Jeg er menneskesønnen. Og YES! søn af Gud. Hele mysteriet på disken på én gang. Det er dét vi er her for at bevidne. Det er det vi er her for at fortælle. Det er det vi er her for at skrive om. Og at der fx sniger sig violiner ind i teksten (violinene der først blev ”opfundet” omkring 1550) er bare et lille eksempel på den fantastiske frihed vi har, alle os der får lov til at skyde ord ind i uendeligheden, når sløret er evighedstyndt mellem himlen og jorden.

1. Den dag da det blev sommertid
og bruden stod så smuk og hvid
med hele verdens ynde.
Den dag blev himlen stor og blå
den dag, hvor alle mensker så
dét som de alle håbed på
- så verdener begynde.

2. Og hvad det hele handled om
det var vel bare at han kom
med kærlighed til byen.
Mens alting dufted af jasmin
og vandet perlede som vin
til lyden af en violin
- brød solen gennem skyen.

3. Og hjerterne blev ét med Gud
og alle hørte stjernesud
fra Paradisets himmel.
En modig kvinde rørte ved
den allerstørste kærlighed
og alle så den herlighed
der læger og gør svimmel.

4. Den dag da det blev sommertid
og bruden stod så smuk og hvid
med hele verdens ynde.
Den dag da alle spørgsmålstegn
blev rettet ud til udråbstegn
Vorherre skabte vin af regn
og vinden hørtes nynne:
na na na na...

Tekst og musik: Arne Andreassen, 1998

Og ”na na na na” kommer til at afslutte denne artikel. Måske meget kendetegnende. ”Vinden blæser, som den vil. Du hører den suse, men du ved ikke, hvorfra den kommer, og hvor den er på vej hen...”

Tak fordi du læste med så langt. Og alt det bedste med salmerne. Og sangene. Der skal synges. Og fornemmes. Og måske forstås...

Udvalgte udgivelser

Til Glæden, 1995

Til Tiden, 2002

Et øjeblik – en evighed, 2010

Englevinger, 2012

Drømmespor, 2014

Mit Danmark, 2018

Lysets Længde, 2019

De omtalte salmer

...kan høres her (på streaming-tjenesten Spotify).

Findes også på alle de andre tjenester.

[Til glæden](#)

[Må din dag få glæde](#)

[Himmelbuen](#)

[Lys i dit mørke](#)

[Se min engel](#)

[Det folk der vandrer i natten](#)

[Vær lys i vores nat](#)

[Herre, lys os hjem](#)

[Vidunderligt tænkt](#)

[Den dag da det blev sommertid](#)